

Täysistunto

Torstai 16.4.2020 klo 16.03—17.04

2.1. Suullinen kysymys koronavirusepidemiassa tarvittavien hengityssuojainten hankinnasta (Petri Huru ps)

Suullinen kysymys SKT 52/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huru.

Keskustelu

16.04 **Petri Huru ps:** Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemian myötä suojavarusteiden tarve nousi moninkertaiseksi edeltäneeseen tilanteeseen verrattuna. Hengityssuojien hankinnasta kuitenkin muodostui täysi farssi, jossa 10 miljoonaa euroa veronmaksajien rahaa tuhlatettiin ostamalla sutta ja sekunda. Näin toimittiin, vaikka useat luotettavat kotimaiset toimijat olivat tarjonneet apuaan. Ulospäin välittyi kuva, että ei ollut väliä, mitä ostetaan, kunhan ostetaan nopeasti ja suurella rahalla. Lopputulos oli valitettavasti arvattavissa: pieleen meni ja rankasti. Kysyn työministeri Haataiselta: mitä tiesitte suunnitteilla olevasta suojamaskihankinnasta ja kuinka seurasitte sen edistymistä, sekä onko Huoltovarmuuskusta kehoitettu käyttämään muita hankintakanavia kuin yleisesti käytössä olevia?

16.05 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen seurannut Huoltovarmuuskeduksen toimintaa ja ollut tietoinen siitä, että siellä ryhdyttiin vastaamaan STM:n pyyntöihin hankkimalla suojavälineitä siinä tilanteessa, jossa niitä maassa ei näköpiirissä riittävästi ollut. Näitä pyyntöjä STM:stä tuli ensimmäisen kerran 12. päivä helmikuuta, seuraavan kerran tuli maaliskuussa. Siinä vaiheessa, kun STM:n pyyntö oli huomattavan suuri, niin Huoltovarmuuskeduksen resursseja myös vahvistettiin, koska he itse pyysivät resurssilisäystä, jotta selviytyisivät näistä hankinnoista.

Näiden kauppojen osalta, joita nyt on tehty, joissa on ollut epäselvyyksiä ja joissa on laiminlyöty ja ylitetty niitä sääntöjä, jotka koskettavat näitä hankintapäätöksiä, minulla ei ole ollut tietenkään mitään tietoa ennen kuin sinä päivänä, kun luin Suomen Kuvalehden artikkelista, että siellä on epäselvyyksiä. Tämä oli minulle järkytys, ja niin oli varmasti monelle muullekin. [Puhemies koputtaa] Välittömästi tein selvityspyynnön, johon Huoltovarmuuskeduksen hallitus, joka valvoo myös tätä toimintaa, ryhtyi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Saamani tiedon mukaan kaikkien puolueiden kysymykset liittyvät tänään tähän korona-aiheeseen, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tähän aiheeseen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2020 vp

16.07 **Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Istuvalla hallituksella on käytössään ennätysellinen määrä valtiosihteereitä ja erityisavustajia. Pelkästään työministerillä on valtiosihteerin lisäksi kolme poliittisesti valittua erityisavustajaa.

Viranomaiset on opetettu toimimaan niin, että poliittinen johto tekee päätökset ja viranomaiset laittavat tehdyt päätökset täytäntöön eivätkä sooloile. Normaalisti johtaja vastaa, mutta nyt poliittinen johto on kuitenkin syyttänyt kriisijohtamisen epäonnistumisesta milloin Huoltovarmuuskeskusta, milloin kuntia, milloin Finaviaa. Vastuullinen taho johtamisen puutteesta aiheutuneisiin ongelmiin on löytynyt aina jostain muualta kuin hallituksen sisältä.

Kysyn edelleen työministeri Haataiselta: Otatteko te vastuun siitä, että veronmaksajien rahaa on käytetty huolimattomasti ja kriisin aikana vastuu suojavarusteiden hankinnan organisoinnista ja valvonnasta on loistanut poissaolollaan? Oletteko mielestänne toimineet huolellisesti, ja jos ette ole, oletteko valmis eroamaan? Sekä toistan kysymyksen: [Puhemies koputtaa] onko Huoltovarmuuskeskusta [Puhemies: Aika!] kehoitettu käyttämään muita hankintakanavia kuin yleisesti käytössä olleita?

16.08 **Työministeri Tuula Haatainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministerin rooli tämän Huoltovarmuuskeskuksen toiminnan osalta liittyy siihen, että ministeriö ohjaa ja myös huolehtii siitä, että siellä nämä prosessit ja kaikki on asianmukaisesti järjestetty.

Huoltovarmuuskeskus on hyvin itsenäinen organisaatio. Se on laitos, jolla on oma hallitus, ja tämä hallitus antaa menettelytapaohjeet ja varmistaa myös sen toiminnan oikeellisuutta. Siellä on myös operatiivinen johto, joka vastaa muun muassa näistä hankinnoista. Siellä on tapahtunut tämä huolimattomuus ja virhe.

Sen selvittämiseen ministerinä olen välittömästi ryhtynyt. En ole ryhtynyt suojelemaan ketään, vaan vaatin selvitystä siitä, mitä on tapahtunut. Tämän kaiken seurauksena Huoltovarmuuskeskuksen toimitusjohtaja erosi, ja hänen tilalleen olen asettanut väliaikaisen toimitusjohtajan siihen saakka, kunnes uusi toimitusjohtaja valitaan. [Puhemies koputtaa] Pyysin selvityksen, ja tiistaina Huoltovarmuuskeskuksen hallitus esitteli toimenpiteet ministeriölle. Sitä selvitystyötä näiden epäselvien kauppojen osalta edelleenkin tehdään, ja toisen osalta on tehty rikostutkintapyyntö.

16.10 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huoltovarmuudesta on keskusteltu viime viikkoina hyvin paljon. On käynyt ilmi, että suomalainen valmius ja varautuminen on melkoinen kupla. Suomi ei saa kylvettyä peltojaan eikä korjattua satoaan ilman ulkomailta tulevaa työvoimaa. Suomi on suojavarusteiden osalta riippuvainen kiinalaisista tuottajista ja pitkistä toimitusketjuista. Mitä ihmeen huoltovarmuutta on se, että ollaan täysin ulkoisten, meistä riippumattomien tekijöiden armoilla? Haluaisin kysyä pääministeriltä: mitä koronakriisistä aiotaan oppia, jotta emme joudu räpiköimään näiden samojen kysymysten parissa sitten, kun seuraavan kerran tapahtuu jotain, mikä ei ole meidän omissa käsissämme?

On oikein hyvä, että työ- ja elinkeinoministeriö on vauhdittanut kasvosuojusten kotimaisen tuotannon käynnistämistä. Yksityisiä toimijoita ei voi kuitenkaan velvoittaa ylläpitämään valmiutta. Siksi kysyn: pitäisikö valtiolla itsellään esimerkiksi HVK:n puitteissa [Puhemies koputtaa] olla rajallinen tuotantokapasiteetti esimerkiksi suojavarusteiden osalta? [Paavo Arhinmäki: Hyvä sosialistinen vaatimus!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin voi tässä yhteydessä vastata myös edelliseen kysymykseen, kun unohdin antaa vuoron. [Sanna Marin: Minuutissa?] — Jos pystytte. [Sanna Marin: Kiitoksia!]

16.11 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Halla-aho, olette oikeassa siinä, että tästä kriisistä todella pitää oppia. Nyt pitää jokainen asia laittaa merkille, ylös ja myöhemmin niin korjata lainsäädäntöä kuin myös parantaa varautumista tulevien kriisien osalta, ovat ne sitten epidemian kaltaisia kriisejä tai muita mahdollisia kriisejä. Meidän pitää ottaa opiksi, jotta olemme vastaisuudessa vielä paremmin varautuneita, ja myös tähän kriisiin ovat olleet oppina ne aikaisemmat varautumiset, joita ollaan tehty. Tietenkään varmasti täydelliseen tilanteeseen emme ikinä pääse, mutta kuitenkin meidän tehtävämme on ottaa opiksi ja pyrkiä aina parempaan.

Mitä tulee kysymykseen siitä, pitäisikö Huoltovarmuuskeskuksella esimerkiksi olla linjastoja suojarusteiden valmistamiseen ja tällaista kapasiteettia, niin tämä on varmasti yksi niistä asioista, joita on syytä tarkkaan harkita. Me elämme globalisoituneessa maailmassa ja olemme nähneet, kuinka haavoittuvia nämä tuotantoketjut voivat olla. Sen vuoksi on myös tärkeää, että kriisin sattuessa on mahdollista kotimaisin voimin kotimaisen tuotannon kautta käynnistää tuotantoa hyvinkin nopeasti, ja työ- ja elinkeinoministeriö on tässä tehnyt paljon töitä sen eteen, että nyt saamme esimerkiksi juuri tämän materiaalisen varautumisen nopeasti paremmalle tasolle, että jos tulisi toinen aalto vaikka Kiinaan, sitten meillä olisi täällä kotimaista tuotantoa olemassa emmekä olisi enää niin riippuvaisia niistä kansainvälisistä tuotantoketjuista, joista tällä hetkellä olemme olleet riippuvaisia.

Kysymyksen käsittely päättyi.